

PM STELKRAMSPROFYLAX

Tetanus

Tetanusbakterier förekommer i jord, gödsel och i tarmen hos många djur. Risk för tetanus finns även vid mindre sårskador om man inte har ett fullgott vaccinationsskydd. Risken vid djurbett är minimal då bakterien inte förekommer i munnen på exempelvis hund eller katt. Dock brukar det vara lämpligt att passa på att fylla på vaccinationsskyddet i dessa sammanhang.

Grundvaccination

Grundvaccination med kombinationsvaccin innehållande förutom stelkramp, difteri, polio, kikhosta, Hib och hepatit B ges inom barnhälsovården. Barnen får vaccinet vid 3, 5 och 12 månaders ålder. När barnet är 5 år ges en fjärde dos där hepatit B och Hib-delen är borttagen. När barnet sedan går i årskurs 8-9 ges en boosterdos med reducerat antigeninnehåll mot stelkramp, difteri och kikhosta.

Personer, som är födda från mitten av 50-talet, har som barn erbjudits grundvaccination, plus en boosterdos vid 10 års ålder. Flertalet äldre män har fått vaccinationer i samband med militärtjänstgöring.

Vaccinationsskyddet hos kvinnor födda före 50-talet kan dock vara sämre.

Vid grundvaccination av tidigare ovaccinerade vuxna har tidigare rekommenderats rent difterivaccin samt rent tetanusvaccin. Problemet är dock att det inte längre går att få tag på rent difterivaccin och det råder även brist på monovalent tetanusvaccin. Istället kan man använda tetravalenta barnvacciner även till vuxna (Tetravac® eller Infanrix Polio®), så kallad ”off label vaccination” som dock kräver läkarordination. Enligt Folkhälsomyndigheten kan även boostervaccin (diTeBooster®, diTekiBooster® eller Boostrix®) användas vid grundvaccination till vuxna pga bristen på fulldosvacciner.

Vaccinerna (tetravalenta eller om man väljer boostervaccin) ges enligt samma schema som till barnen första året, dvs dos två ges 1-2 månader efter första dosen och tredje dosen ges 6-12 månader efter första dosen. En första booster ges dock först efter 10 år, därefter vart 20:e år.

Skada hos ovaccinerad

Om tidigare ovaccinerad person drabbas av skada, där tetanusinfektion kan befaras ges en ampull humant immunglobulin mot tetanus intramuskulärt. Samtidigt påbörjas grundvaccinering enligt ovan. Immunglobulin respektive vaccinet ges i olika kroppsdelar. Immunglobulin (Tetagam®) finns tillgängligt på akutmottagningarna i Växjö och Ljungby.

Skada hos vaccinerad

Har personen bara fått en enda tetanusvaccin dos tidigare så bör immunglobulin övervägas om det gått mer än ett dygn sedan skadan, om skadan är mycket förorenad alternativt om det inte går att excidera misstänkta föroreningar. Vaccin ges samtidigt men i annan kroppsdel enligt ovan.

Personer som fått minst två doser vaccin behöver inte immunglobulin. Om patienten inte fullföljt sin grundvaccination fortsätt med nästa dos även om det gått längre tid än som rekommenderas i vaccinationsschemat för grundvaccination ovan.

Tidigare grundvaccinerad (fyra doser av tetanusvaccin) vaccineras med boostervaccin om det gått minst 20 år sedan föregående dos. Välj i första hand diTekiBooster® för att samtidigt även bättra på individens skydd mot kikhosta.

Oklara fall

Personer som är helt ovetande om de fått något vaccin överhuvudtaget handläggs som skada hos ovaccinerade. Får man ingen eller obetydlig lokalreaktion efter vaccinationen, fortsätter man grundvaccineringen enligt schemat ovan. Man kan även ta serologi och analysera antikropps nivåerna mot tetanus och efter svaret avgöra vidare handläggning.